

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุและเทคโนโลยีนั้นถือกันว่าไม่ควรเกิดขึ้น ณ จุดใดจุดหนึ่งแต่ควรกระจายออกไปทั่วประเทศ ในทางประชากรศาสตร์เมืองที่เจริญเติบโตหรือมีความเป็นเมืองมากเกินไป (Over Urbanization)¹ เมื่อเทียบกับเมืองอื่น ๆ ในประเทศเดียวกันเป็นลักษณะที่เป็นปัญหา ลักษณะเช่นนี้มักเกิดขึ้นในประเทศที่กำลังพัฒนา ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่กำลังเผชิญกับปัญหาการขยายตัวของเมืองหลวงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นที่รวมความเจริญทางวัตถุและความสะดวกสบายนานาประการ เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ยุทธศาสตร์ การศึกษาและบริการต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้นับเป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้ประชากรจากส่วนภูมิภาคเดินทางเข้ามาแสวงหาโอกาสให้แก่ตนเอง ก่อให้เกิดความหนาแน่นของประชากรในกรุงเทพมหานครเกินความพอดี

ผลการสำรวจการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2526 พบว่ามีจำนวนถึง 94,700 คน โดยมีสาเหตุสำคัญตามลำดับคือ ร้อยละ 59 เพื่อหางานทำ ร้อยละ 21 ย้ายตามหัวหน้าครอบครัวหรือคู่สมรส ร้อยละ 14 เพื่อการศึกษาต่อ และร้อยละ 6 ย้ายเพราะหน้าที่การงาน²

จะเห็นได้ว่าประมาณ 1 ใน 7 ของผู้ที่ย้ายถิ่นนั้นเดินทางเข้ามาเพื่อศึกษาต่อ และในจำนวนนี้เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุจะเป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุ 10 - 19 ปี ประมาณร้อยละ 60-70 และเป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุ 20 - 29 ปี ประมาณร้อยละ 30 - 35³ แสดงให้เห็นว่าในจำนวนผู้ที่

¹ ยูสตี ชรรมรักษ์, ประชากรศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: งานตำราและคำสอนกองบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2525), หน้า 181.

² "เปิดเผยสถิติคนทิ้งนาเข้ากรุง", สยามรัฐ (2 มกราคม 2528):1.

³ สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ดัชนีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (กรุงเทพฯ: พันนิพับบลิชซิง, 2526), หน้า 3 - 9.

ย้ายถิ่นด้วยเหตุผลทางการศึกษามีทั้งผู้ที่ต้องการศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษานั้นมีแนวโน้มว่าจะเป็นอัตราที่สูงมากเพราะนอกจากจะอยู่ในกลุ่มอายุ 18 - 19 ปีแล้ว ยังอยู่ในกลุ่มอายุ 20 - 29 ปีอีกด้วย นอกจากนี้ผู้ที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาอาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในวันข้างหน้านั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีขีดจำกัดสูงสุดค่อนข้างตายตัว จึงจะเห็นได้จากผลการสอบเข้ามหาวิทยาลัยในแต่ละปี เป็นต้นว่าในปีการศึกษา 2527 สามารถรับได้เพียง 16,216 คนจากจำนวนผู้สมัครสอบ 95,786 คน¹ ผู้ที่พลาดจากการสอบเข้ามหาวิทยาลัยจึงมีจำนวนถึง 79,570 คน แม้กระนั้นความปรารถนาที่จะได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยก็มีได้ถูกทำลายลง จึงจะเห็นได้จากจำนวนนักศึกษาใหม่ที่ขึ้นทะเบียนในมหาวิทยาลัยรามคำแหงปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนเกือบหลักแสนคน สำหรับปีการศึกษา 2527 เฉพาะภาคต้นมีจำนวนถึง 87,820 คน² ทั้งนี้ไม่สามารถแยกนักศึกษาที่เคยสอบเข้ามหาวิทยาลัยให้เห็นได้ แต่จากการเปรียบเทียบระหว่างจำนวนนักศึกษาที่พลาดจากการสอบเข้ามหาวิทยาลัยกับจำนวนนักศึกษาใหม่ปีการศึกษา 2527 ก็พอจะอนุมานได้ว่านักเรียนที่พลาดจากการสอบเข้ามหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมากได้มาสมัครเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง และเป็นที่คาดหมายได้ว่าในจำนวนนี้จะต้องมีนักศึกษาที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาเป็นจำนวนไม่น้อย

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยที่จัดระบบการเรียนการสอนแบบทลาควิชา ถือกำเนิดขึ้นมาจากความจำเป็นในการจัดการศึกษาอย่างเร่งด่วน เพื่อลดแรงกดดันจากความต้องการทางการศึกษาต่อในเวลานั้น บทบาทในการริเริ่มจัดตั้งมหาวิทยาลัยเกิดจากกลุ่มนักการเมือง คือนายประมวล กุลมาศย์ ในนามพรรคสหประชาไทยเป็นผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ

¹"สยามจกหมายเหตุ" (18 - 24 พฤษภาคม 2527):561.

²มหาวิทยาลัยรามคำแหง ฝ่ายรับสมัครและแนะแนว, "การางแสดงจำนวนผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาใหม่ ประจำปีการศึกษา 2527" (อักษำเนา).

มหาวิทยาลัยรามคำแหงคอสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2512¹ เหตุผลและความ
จำเป็นได้ปรากฏอยู่ที่ท้ายพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2514 ว่า

เนื่องจากประเทศไทยมีพลเมืองเพิ่มมากขึ้นเป็นเหตุให้นักเรียน นักศึกษาไม่มีที่เล่าเรียน
ถึงปรากฏเป็นปัญหาเป็นประจำทุก ๆ ปี เพราะมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีนักศึกษาเป็นจำนวน
มาก แต่ที่เล่าเรียนคับแคบไม่อาจรับนักศึกษาเพิ่มจำนวนขึ้นได้และเพื่อให้มหาวิทยาลัยแห่งนี้
เป็นตลาดวิชารับนักศึกษาได้ทั่วไป โดยมาฟังคำสอนที่มหาวิทยาลัยก็ได้ หรือจะรับคำสอนจาก
มหาวิทยาลัยไปเรียนด้วยตนเองแล้วมาสมัครสอบก็ได้ เป็นการให้การศึกษาก่อนทุกชั้น เพื่อ
สร้างคุณภาพความรู้ความสามารถของประชาชนชาวไทยให้สูงทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ
และเป็นการชักจูงมิให้นักศึกษาไปหาที่เล่าเรียนในต่างประเทศอันเป็นการสูญเสียเงินตรา
ต่างประเทศปีหนึ่ง ๆ มิใช่น้อย และเป็นการแก้ปัญหาข้อกล่าวว่ นักศึกษาไม่มีที่เรียนจะได้
หมดสิ้นไป²

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยรามคำแหงจึงกลายเป็นสถาบันรองรับ
ผู้ที่ต้องการศึกษาคือในมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ เนื่องจากการไม่จำกัดรับจึงสามารถกระจาย
โอกาสทางการศึกษาออกไปได้อย่างกว้างขวาง ไม่ว่านักศึกษาจะอยู่ในท้องถิ่นห่างไกลเพียงใด
ก็สามารถเล่าเรียนได้ ถึงปรากฏว่ามีนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในส่วนภูมิภาคเป็นจำนวนมาก
เป็นต้นว่า ในปีการศึกษา 2525 มีนักศึกษาใหม่ทั้งหมด 98,982 คน เป็นนักศึกษาที่มีภูมิลำเนา

¹"รายงานประชุมสภาผู้แทน ครั้งที่ 17/2512 (สามัญ)," รายงานการประชุมสภาผู้แทน
สมัยสามัญ พ.ศ. 2512 (กรุงเทพฯ: ศูนย์สภาอุทธรณ์, 2514), หน้า 819.

²"พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2514," ราชกิจจานุเบกษา
88(2 มีนาคม 2514): 24.

เดิมอยู่ในส่วนภูมิภาค 57,434 คน¹ ในจำนวนนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในส่วนภูมิภาคนี้พบว่า เป็นนักศึกษาที่ย้ายถิ่นที่อยู่จากภูมิลำเนาเดิมมาพำนักอยู่ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง (นนทบุรี สมุทรปราการ) เป็นจำนวนถึงร้อยละ 53 ในปีการศึกษา 2525 และร้อยละ 60 ในปีการศึกษา 2526²

จากจำนวนนักศึกษาที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นนับว่าอยู่ในระดับที่สูงมากเกินไป เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบดังนี้คือ

1. เหตุผลในการจัดตั้งมหาวิทยาลัย มีข้อความตอนหนึ่งว่า "เพื่อให้มหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นตลาดวิชา รับนักศึกษาได้ทั่วไปโดยมาฟังคำสอนที่มหาวิทยาลัยก็ได้ หรือจะรับซื้อคำสอนจากมหาวิทยาลัยไปเรียนด้วยตนเองแล้วมาสมัครสอบก็ได้" แสดงให้เห็นว่าหลักการของมหาวิทยาลัยเปิดทางให้นักศึกษาเหล่านั้นได้มีโอกาสเล่าเรียนโดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนอยู่แล้ว และอีกประการหนึ่งการจัดสอบโดยทั่วไปของมหาวิทยาลัยแต่ละภาคการศึกษามีการสอบปลายภาคเพียงครั้งเดียว นักศึกษาสามารถเดินทางมาสอบเพียงเฉพาะช่วงเวลาที่มีการสอบปลายภาคได้

2. มหาวิทยาลัยได้ตระเตรียมบริการทางการศึกษาต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษาที่ไม่มีโอกาสมาเรียนเป็นประจำอยู่แล้ว ได้แก่

2.1 การจำหน่ายใบสมัคร รับสมัคร และลงทะเบียนเรียนทางไปรษณีย์

2.2 การจำหน่ายตำราทางไปรษณีย์

2.3 การติดต่อสอบถามอาจารย์ทางไปรษณีย์ ในกรณีที่มีปัญหาทางวิชาการ

2.4 การบรรยายสรุปกระบวนการวนวิชาของชั้นปีที่ 1 ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง

ทั่วประเทศและบางกระบวนการวนวิชาทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท.

¹มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ศูนย์พัฒนาและบริการทางวิชาการ, สำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผล, "จำนวนผู้สมัครและขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปีการศึกษา 2525 และ 2526" (อัครลำเนา).

²สำรวจจากใบสมัครและขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาในฝ่ายทะเบียนประวัตินักศึกษา โดยการสุ่มตัวอย่างนักศึกษามีละ 381 คน (ใช้ตาราง Sample Size ของ Robert V. Krejcie และ Daryle W. Morgan) และคิกอัครร้อยละ

2.5 การจัดทำ "วารสารรามคำแหง" ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการเสนอบทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับสายวิชาการต่าง ๆ ที่เปิดสอนอยู่ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบความเคลื่อนไหวทางวิชาการและได้รับความรู้ที่นอกเหนือจากตำราเรียน

2.6 การจัดพิมพ์ "วารสารรามคำแหง" ออกจำหน่ายในราคาต่ำกว่าทุน เพื่อให้ นักศึกษาได้ทราบความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย และเป็นสิ่งเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับนักศึกษา

3. มหาวิทยาลัยได้จัดให้มีศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาค (ศบภ. มร.) ซึ่งมีนโยบายที่จะส่งเสริมและให้โอกาสในการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันแก่นักศึกษาในส่วนภูมิภาคเพื่อเป็นส่วนเสริมการเรียนการสอนร่วมกับสื่อการสอนแบบอื่น ๆ เป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาในต่างจังหวัดได้ทราบถึงแนวนโยบาย หลักการดำเนินการของมหาวิทยาลัย ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นระหว่างนักศึกษากับมหาวิทยาลัย¹

ที่ศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาคได้จัดให้มีการบรรยายสรุปวิชาต่าง ๆ ในวันเสาร์ และวันอาทิตย์ โดยได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาคให้ใช้สถานที่ อупกรณ์ บุคลากร ตลอดจนการจัดหาอาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นมาเป็นผู้บรรยาย พร้อมทั้งให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ ช่วงเวลาที่จะบรรยายเป็นเวลา 8 สัปดาห์ นักศึกษาสามารถทราบหมายกำหนดการและสถานที่บรรยายได้จากประกาศมหาวิทยาลัย วารสารรามคำแหง จุลสารศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาคมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปัจจุบันนี้มีศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาคทั้งหมด 9 ศูนย์ กระจายไปตามจังหวัดต่าง ๆ คือ เชียงใหม่ นครสวรรค์ อุตรดิตถ์ ขอนแก่น พิษณุโลก อุบลราชธานี นครราชสีมา สงขลาและสุราษฎร์ธานี บริการที่นักศึกษาจะได้รับจากศูนย์ใดแก่²

¹มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาค (กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา, 2525), หน้า 3.

²มหาวิทยาลัยรามคำแหง, "ศูนย์บริการวิชาการส่วนภูมิภาค มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2527," (จุลสาร).

1. ประกาศขอบเขตแนวการบรรยาย การสอบ และลักษณะของข้อสอบแต่ละกระบวนวิชาที่ศูนย์
2. ฝ่ายตำราและอุปกรณ์การศึกษาของมหาวิทยาลัยเปิดบริการสั่งซื้อและจำหน่ายตำรากระบวนวิชาต่าง ๆ โดยผ่านทางผู้ประสานงานของมหาวิทยาลัย
3. บริการตำราและคู่มือประกอบการศึกษาเฉพาะกระบวนวิชาที่เปิดบรรยายสรุปจำนวน 10 ชุดต่อ 1 กระบวนวิชา
4. บริการเทปบันทึกเสียงคำบรรยายสรุปทางวิทยุกระจายเสียงของกระบวนวิชาต่าง ๆ ให้นักศึกษารับฟังและทบทวนไว้ประจำที่ศูนย์
5. บริการรับอัดเทปบันทึกเสียงคำบรรยายสรุปทางวิทยุกระจายเสียงของกระบวนวิชาต่าง ๆ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ทั้งนี้ นักศึกษาจะต้องไปติดต่อกับผู้ประสานงานของมหาวิทยาลัยก่อน
6. นักศึกษาที่ต้องการปรึกษาปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนสามารถพบปะและปรึกษาได้จากผู้ประสานงานของมหาวิทยาลัยในสัปดาห์ที่ 1, 2, 4, 6, และ 8
7. ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย
8. บริการต่าง ๆ เท่าที่จะสามารถจัดให้ได้

นอกจากองค์ประกอบทั้ง 3 ประการที่กล่าวมาแล้ว เมื่อพิจารณาในแง่ของลักษณะวิชา คณะวิชาซึ่งมหาวิทยาลัยรามคำแหงจัดดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน 7 คณะ คือ คณะนิติศาสตร์ บริหารธุรกิจ มนุษยศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ รัฐศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ ซึ่งมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้จัดทำตำราและเอกสารที่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามแนวทางของลักษณะวิชาในคณะต่าง ๆ ดังนั้นบริการทางวิชาการดังกล่าวที่มหาวิทยาลัยจัดให้ก็น่าจะมีส่วนเสริมให้การศึกษามีบูรณภาพพอสมควร

แต่ในความเป็นจริงนั้นปรากฏว่ามีนักศึกษาที่ย้ายถิ่นจากส่วนภูมิภาคเข้ามาในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงในอัตราที่สูงมาก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาชั้นเรียนไม่พอรับนักศึกษาซึ่งมีความต้องการเข้าฟังคำบรรยาย ซ้ำยืนยันในเรื่องนี้ได้จากโครงการจัดตั้งวิทยาเขตมหาวิทยาลัยรามคำแหงซึ่งแจ้งว่ามีนักศึกษามาเรียนเป็นประจำประมาณ

รอยละ 63 ของนักศึกษาทั้งหมด¹ ทำให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความจำเป็นต้องจัดตั้งวิทยาเขต
ขึ้นในปีการศึกษา 2527 โดยใช้ชื่อว่า "วิทยาเขตปทุมธานี สุวรรณภาศรี"

งานวิจัยเรื่อง "การย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง" จึงเกิด
ขึ้นด้วยข้อสงสัยที่ว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหงซึ่งจัดการศึกษาแบบทวิภาคศึกษา ไม่บังคับการเข้าชั้นเรียน
บริการทางการศึกษาสำหรับผู้ที่อยู่ห่างไกลก็พร้อมมูล ไม่น่าที่จะก่อให้เกิดแรงจูงใจในการย้ายถิ่น
เพื่อการศึกษาได้อีกทั้งการย้ายถิ่นเข้ามาใช้ชีวิตในเมืองหลวงก็น่าจะสร้างปัญหาให้แก่ศึกษามาก
กว่าจะอยู่ในท้องถิ่นของตนอาทิเช่น ปัญหาเรื่องที่พัก ค่าใช้จ่าย การเดินทาง หรือแม้แต่การปรับคั
วฉะนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่านักศึกษาน่าจะมีเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างในการย้ายถิ่น
เพื่อการศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ นอกจากนั้นเมื่อนักศึกษาสำเร็จแล้ว เป็นที่น่าสนใจว่าเขา
เหล่านั้นได้ตั้งเป้าหมายในชีวิตไว้ประการใดโดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลก็มีได้มีเจตน์จำนงให้ผู้คน
ย้ายถิ่นเข้ามาตั้งรกรากในกรุงเทพมหานครแต่อย่างไร ตรงกันข้ามในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 มีนโยบายมุ่งพัฒนาระบบเมืองขึ้นในภาคต่าง ๆ มิให้กระจุกอยู่ใน
กรุงเทพมหานครต่อไปอีก โดยให้มีการกระจายประชากรและกิจกรรมไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ² รวมทั้ง
การกระจายการศึกษาออกไปสู่ส่วนภูมิภาคด้วย โครงการหนึ่งที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาฉบับนี้
ได้แก่ โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดอุบลราชธานีและ
จังหวัดนครราชสีมา) ในภาคตะวันออก (จังหวัดชลบุรี) ในภาคเหนือตอนล่าง (จังหวัด
พิษณุโลก) และในภาคใต้ (จังหวัดนครศรีธรรมราช)³

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้คนชนบทย้ายถิ่น

¹มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการจัดตั้งวิทยาเขตมหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2523 - 2524 (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า 3.

²สำนักงานรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 หน้า 178.

³คณะอนุกรรมการพิจารณาความเหมาะสมในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,
รายงานการพิจารณาความเหมาะสมในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ที่จังหวัดอุบลราชธานี (ม.ป.ป., ม.ป.ป.)

เข้าสู่กรุงเทพมหานคร เพราะปัจจุบันนี้มีมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยที่มีจำนวนนักศึกษามากที่สุด นักศึกษาที่สมัครใหม่ในแต่ละปีก็มีจำนวนมาก ระยะเวลาที่จะเรียนสำเร็จก็กินเวลานานหลายปี มหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นก่อกำเนิดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหา อีกทั้งได้จัดบริการสำหรับนักศึกษาในส่วนภูมิภาคไว้อย่างพร้อมเพรียง การที่นักศึกษาย้ายถิ่นเข้ามาพำนักอยู่ในกรุงเทพมหานครอย่างมากมายเช่นนี้ ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในแง่ของความหนาแน่นในกรุงเทพมหานคร ความสูญเสียเปล่าในการลงทุนจัดบริการของมหาวิทยาลัย ตลอดจนความยากลำบากที่เกิดขึ้นแก่ตัวนักศึกษาเอง อย่างไรก็ตามการที่นักศึกษาได้ย้ายถิ่นมาขึ้นถือว่าเป็นการตัดสินใจครั้งสำคัญของชีวิต จึงเชื่อได้ว่านักศึกษาแต่ละคนจะต้องมีเหตุผลหรือสาเหตุต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นปัจจัยผลักดันหรือปัจจัยดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่น ฉะนั้นการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงน่าจะได้อะไรที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และประชากร ได้อย่างมีทิศทางและบรรลุตามเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเหตุผลและสาเหตุของการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อเปรียบเทียบเหตุผลและสาเหตุของการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาในระหว่างนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีภูมิลำเนาเดิมต่างกัน
3. เพื่อสำรวจแบบแผนการศึกษา แบบแผนการดำเนินชีวิต ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของนักศึกษาย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา
4. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาของนักศึกษา
5. เพื่อศึกษาแนวโน้มโครงการชีวิตในอนาคตของนักศึกษาย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะการย้ายถิ่นของนักศึกษาที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาใหม่ในปีการศึกษา 2526 ซึ่งขณะนั้นมีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ และเป็นนักศึกษาที่มีถิ่นภูมิลำเนาเดิมอยู่ในส่วนกลางโดยที่พักอาศัยปัจจุบันของนักศึกษาอยู่ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียงซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกันโดยตรง ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี และสมุทรปราการ

2. เนื่องจากมีข้อจำกัดในการกำหนดประชากรที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยเฉพาะ ดังนั้น ประชากรในการวิจัยจึงหมายถึงนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา ซึ่งอาจย้ายถิ่นเพื่อการศึกษาตั้งแต่ก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

คำจำกัดความในการวิจัย

1. การย้ายถิ่น หมายถึง การเคลื่อนย้ายของนักศึกษาจากภูมิลำเนาเดิมในส่วนภูมิภาคเข้าสู่ส่วนกลาง

2. การย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา หมายถึง การเคลื่อนย้ายของนักศึกษาจากภูมิลำเนาเดิมในส่วนภูมิภาคเข้าสู่ส่วนกลาง โดยมีจุดประสงค์ในการพำนักประจำอยู่ในส่วนกลางในระหว่างที่ศึกษาอยู่เพื่อสะดวกต่อการเดินทางไปมหาวิทยาลัย

3. นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง หมายถึง นักศึกษาที่มาขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาในปีการศึกษา 2526

4. ภูมิลำเนาเดิม หมายถึง ที่อยู่อาศัยเดิมในส่วนภูมิภาคก่อนการย้ายถิ่น

5. ส่วนกลาง หมายถึง กรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกันโดยตรง ได้แก่จังหวัดนนทบุรีและสมุทรปราการ

6. ส่วนภูมิภาค หมายถึง จังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทยที่มีใช้ส่วนกลาง

7. แบบแผนการศึกษา หมายถึง วิธีการศึกษาของนักศึกษา ได้แก่การศึกษาโดยทั่วไปและการศึกษาเสริมต่าง ๆ

8. แบบแผนการดำเนินชีวิต หมายถึง สิ่งที่มีปฏิบัติเป็นกิจวัตรซึ่งไม่ใช่กิจกรรมทางการศึกษาโดยตรง แต่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้แก่ การเดินทาง การเข้าสังคม ความสม่ำเสมอในการไปมหาวิทยาลัย และการกลับไปเยี่ยมภูมิลำเนาเดิม

9. ทศนคติ หมายถึง ความรู้สึกพอใจในระดับต่าง ๆ ได้แก่ พอใจมาก พอใจ
เฉย ๆ ไม่พอใจ ไม่พอใจมาก

10. โครงการชีวิตในอนาคต หมายถึง ความคาดหวังถึงสิ่งที่จะทำต่อไปหลังจากสำเร็จ
การศึกษาแล้วได้แก่ การประกอบอาชีพ การศึกษาต่อ ตลอดจนที่พักอาศัย

11. เหตุผลของการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา หมายถึง เหตุผลส่วนตัวของนักศึกษาในการ
ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา

12. สาเหตุของการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา หมายถึง ปัจจัยภายนอกอันเป็นมูลเหตุ
ให้นักศึกษาย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
ที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาในปีการศึกษา 2526 และขณะนั้นมีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์ ที่ย้ายถิ่น
จากภูมิลำเนาเดิมเข้าสู่ส่วนกลาง จำนวน 34,460 คน (ดูขั้นตอนในการได้ตัวเลขนี้มาใน
บทที่ 3)

2. กลุ่มตัวอย่าง ขนาดของกลุ่มตัวอย่างซึ่งกำหนดจากจำนวนประชากร 34,460 คน
โดยใช้ตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของโรเบิร์ต วี. เครจซี่และ คาร์เยิล กับเบ็ดดู มอร์แกน
(Robert v. Krejcie and Daryle W. Morgan) ปรากฏว่าจะต้องใช้กลุ่ม
ตัวอย่างจำนวน 379 คน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic
random sampling) คือสุ่มเลือกคนที่ 1 และทุกๆ คนที่ 70 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
492 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยปรึกษากับ ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.พนทิพา อุทัยสุข รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนา ตุงคสวัสดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รัชพลเมือง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริพันธ์ ฉาวรทวิวงษ์ คุณเอี่ยมพร ศิริประเสริฐ และนำไปทดลองใช้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับประชากรที่ ต้องการศึกษานี้ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความตรงและนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่แท้จริงต่อไป

แบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับเหตุผลและสาเหตุของการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา แบบแผน การศึกษา แบบแผนการดำเนินชีวิต ปัญหาและอุปสรรค ที่ทัศนคติต่อการย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา และโครงการชีวิตในอนาคต

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยจดชื่อและที่อยู่ ของนักศึกษาที่เป็น กลุ่มตัวอย่างจากฝ่ายทะเบียนประวัตินักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 492 คน ได้แบบสอบถามกลับคืนมา 382 ชุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจแบบสอบถามด้วยตนเอง และวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้การร้อยละ สำหรับแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและแบบปลายเปิด ส่วนแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียงร้อยแก้ว ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ในระยะยาว ทบวงมหาวิทยาลัยและผู้บริหารการศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง จะได้อะไรจากการวางแผนการศึกษาเพื่อหาทางลดอัตราการย้ายถิ่นเข้าสู่ส่วนกลาง

2. ในระยะสั้น มหาวิทยาลัยรามคำแหงจะได้ข้อมูลประกอบในการปรับปรุงการให้บริการต่าง ๆ แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยเฉพาะผู้ที่ย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา

3. จะได้ข้อมูลเป็นแนวทางในการวางแผนกระจายการศึกษาไปสู่ส่วนภูมิภาค เช่น การจัดตั้งมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคในอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย